

KINDERRECHTENCOALITIE
VLAANDEREN

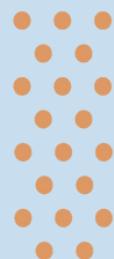
FEBRUARI 2022

STANDPUNT

DE EU-KINDGARANTIE

VOOR ELK KIND EEN STEVIGE BASIS

KINDERRECHTENCOALITIE VLAANDEREN

INHOUD

03

SITUERING

03

AANBEVELINGEN

- 03 Kinderopvang
- 04 Onderwijs
- 05 Vrije tijd
- 05 Gezondheidszorg
- 06 Degelijke huisvesting

07

DE EU-KINDGARANTIE: EEN
MOMENTUM IN DE STRIJD
TEGEN KINDERARMOEDE

09

KINDERARMOEDE: EEN
KINDERRECHTENPROBLEEM

- 10 Recht op kinderopvang
- 11 Recht op onderwijs
- 13 Recht op vrije tijd
- 14 Recht op gezondheidszorg
- 16 Recht op degelijke huisvesting

18

CONCLUSIE

19

EINDNOTEN

Dit standpunt kwam tot stand met de actieve medewerking van Arktos, Bednet, GRIP, Home-Start, SAM vzw, SOS Kinderdorpen, Sportpret, Tumult, UNICEF en Vlaams Welzijnsverbond, een aantal van onze lidorganisaties. De inhoud is gebaseerd op een schriftelijke bevraging van én gesprekken met lidorganisaties, evenals reeds verschenen literatuur over het onderwerp. De quotes werden aangeleverd door lidorganisaties Awel en Tumult.

SITUERING

De EU-Kindgarantie is een EU-beleidsinstrument met als doel om kinderen die risico lopen op armoede en sociale uitsluiting toegang te geven tot basisdiensten: kinderopvang, onderwijs, vrijetijdsactiviteiten, gezonde voeding, gezondheidszorg en degelijke huisvesting. Midden maart 2022 moet België een nationaal actieplan indienen waarin wordt verduidelijkt hoe de Kindgarantie op nationaal niveau zal worden toegepast. Eén op vijf kinderen in België groeit op in armoede. Armoede is een kinderrechtenprobleem, aangezien het een negatieve impact heeft op de verwezenlijking van een hele reeks kinderrechten, waaronder het recht op onderwijs, vrije tijd, gezondheid en huisvesting. Het huidige beleid is ontoereikend om toegang tot basisdiensten voor alle kinderen te garanderen. Daarom bundelen wij, vanuit de lidorganisaties, onze belangrijkste beleidsaanbevelingen voor een ambitieus nationaal actieplan. Een actieplan om de EU-Kindgarantie in de praktijk om te zetten en de strijd tegen kinderarmoede en sociale uitsluiting op te voeren.

AANBEVELINGEN VOOR EEN AMBITIEUS NATIONAAL ACTIEPLAN

Kinderopvang

- Verzeker de **toegang** tot kwalitatieve opvang voor elk kind tussen 0 en 3 jaar, onafhankelijk van de situatie van de ouders (burgerlijke staat, werk, studies, financiële middelen enz.). Garandeer dat alle ouders die dat willen, terecht kunnen in de **opvang met inkomenstarief. Verlaag de tarieven** voor de laagste inkomens en diversifieer meer in de diverse inkomenstarieven.
- Investeer in **flexibele opvang** voor gezinnen met onregelmatige werkuren.
- Maak de kinderopvang toegankelijker voor kinderen met een **handicap** of een **bijzondere zorgnood**.

- Zet in op de **sociale functie** van en de **sociale mix** in de kinderopvang. Zet in op **participatie en betrokkenheid van ouders** in de kinderopvang.
- Herbekijk het huidige systeem van '**bestellen is betalen**' in het voordeel van een gematigder beleid.
- Versterk de kwaliteit van de **opleiding** tot kinderbegeleider en integreer lessen over de realiteit van armoede en maatschappelijke diversiteit in de opleiding.
- **Verlaag het maximum aantal kinderen** per kinderbegeleider.

Onderwijs

- Voer de **maximumfactuur** in voor het **secundair onderwijs**.
- Stel een **kader op voor commerciële partners** die rechtstreeks factureren aan de ouders van leerlingen (bv. boekenleveranciers), met daarin onder meer de mogelijkheid tot het betalen in schijven, de verplichting om onbetaalde facturen op een ethische manier in te vorderen, de verplichting om facturen op te stellen in een duidelijke taal enz. Verbied scholen een beroep te doen op een **incassobureau**.
- Pas de bijdragen van **studietoelagen** voor het secundair onderwijs aan de **reële onderwijskosten** van de specifieke studierichting aan. Zo kan worden voorkomen dat leerlingen hun studiekeuze maken op basis van de financiële slagkracht van hun ouders, aangezien bepaalde opleidingen (bv. haartooi, kunstopleidingen enz.) de aankoop van erg veel en duur materiaal vereisen.
- Zet maximaal in op het bevorderen van de **sociale mix** in scholen. Dit kan bijvoorbeeld door vanaf het basisonderwijs de toewijzing van leerlingen aan een school te reguleren.
- Stel de **studiekeuze** van kinderen uit tot minstens na de eerste graad van het secundair onderwijs, door in te zetten op een échte brede eerste graad. Zorg ervoor dat alle ouders toegang hebben tot begrijpbare informatie over het (complexe) studielandschap in het secundair onderwijs en hun kind kunnen ondersteunen in het maken van een geschikte studiekeuze.
- Breng in kaart **hoeveel en waarom leerlingen (dreigen) uit (te) vallen** op school, zodat het beleid hierop kan worden afgestemd om de kansen van elk kind op een diploma te maximaliseren.
- Realiseer het recht op **inclusief onderwijs**, zonder meerkost voor de ouders. Stimuleer scholen om **redelijke aanpassingen** door te voeren voor kinderen met een handicap. Werk de wachtlijsten voor **PAB's** weg.
- Benut de mogelijkheden die de **digitalisering van het onderwijs** kan bieden voor kinderen en jongeren die niet elke dag fysiek aanwezig kunnen zijn in de klas (omwille van een handicap, ziekte enz.) maximaal. Zo kan digitalisering bijvoorbeeld worden ingezet voor individuele leertrajecten en hybride vormen van onderwijs. Zorg voor gepaste financiële ondersteuning om dit te verwezenlijken. Maak de digitale/hybride onderwijsmogelijkheden voor leerlingen voor wie het reguliere schooltraject niet voldoende passend of haalbaar is, breder bekend bij scholen, hulpverleners, ouders en leerlingen zelf. Het doel moet hierbij steeds zijn dat onderwijs inclusiever wordt.

- Bereid leerkrachten voor op **lesgeven in een stedelijke en diverse context**. Integreer in de **opleiding van leerkrachten** een grondige vorming met betrekking tot **kinderrechten, diversiteit, inclusie** en **antidiscriminatie**. Voorzie in gepaste **bijscholingen** voor actieve leerkrachten.

Vrije tijd

- Verhoog de **middelen** voor het jeugdwerk met zowel een specifiek aanbod voor maatschappelijk kwetsbare kinderen als een inclusief jeugdwerk toegankelijk voor iedereen.
- Zet in op **vervoersautonomie** van kinderen en jongeren door een veilig wandel- en fietsnetwerk te voorzien en autoverkeer te beperken.
- Versterk de **wisselwerking tussen school, buitenschoolse initiatieven en gezinnen** om te komen tot een brede school.
- Verzeker dat kinderen en jongeren en hun ouders/voogden/begeleiders voldoende **geïnformeerd** zijn over het vrijetijdslandschap.
- Zet in op **outreachinge trajecten** en **actieve toeleiding** van kinderen en jongeren in kwetsbare situaties naar het georganiseerde vrijetijdsaanbod.
- Stimuleer bij vrijetijdsverenigingen het **bewustzijn van drempels** voor gezinnen in armoede, en ondersteun hen in het aanpakken van zulke drempels, om de **sociale mix** in het reguliere aanbod te bevorderen. **Subsidieer** vrijetijdsverenigingen voldoende zodat zij het lidgeld kunnen verlagen, verdoken kosten kunnen aanpakken en actief een drempelverlagend beleid kunnen voeren.

Gezondheidszorg

- Voer een algemene en automatische **regeling derde betaler** in voor kinderen tot 18 jaar of zolang ze kinderbijslaggerechtigd zijn. Breid deze regeling uit naar alle medische disciplines zoals tandzorg of kinesithérapie.
- Voorzie in een volledige **terugbetaling van psychologische eerstelijnszorg**.
- Volg de **langetermijneffecten van de coronacrisis** op het welzijn van kinderen en jongeren goed op door onderzoek en dataverzameling en vat daarbij ook informatie over de sociaaleconomische achtergrond van deze kinderen en jongeren.
- Maak werk van een **geestelijke gezondheidsbarometer** met objectief cijfermateriaal over de wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg en het aantal zelfdodingen en -pogingen onder kinderen en jongeren. Vat daarbij ook informatie over de sociaaleconomische achtergrond van de kinderen en jongeren in kwestie.
- Voorzie in voldoende kwaliteitsvolle en gratis **psychologische begeleiding van (niet-begeleide) minderjarige vreemdelingen**.

Degelijke huisvesting

- Maak van **preventie van thuisloosheid** het beginpunt van het beleid.
- Pak wachtlijsten in de **sociale huisvesting** aan, breidt het **aanbod van sociale woningen** uit.
- Maak de **huurpremie** toegankelijker voor mensen met een laag inkomen.
- Verplicht een **conformiteitsonderzoek** voor elke huurwoning en stimuleer verhuurders om hun woningen in orde te maken (bv. met renovatiepremies).
- Pak **discriminatie op de woningmarkt** aan, onder meer door middel van praktijktesten.
- Implementeer een **verbod op uithuiszettingen** waarbij kinderen betrokken zijn zonder begeleidings- en herhuisvestingsmogelijkheden voor de kinderen en hun gezin.
- Voorzie **aangepaste opvang** zodat geen enkel kind op straat moet overnachten. Voorzie voldoende doorstromingsmogelijkheden naar een (begeleid) woonproject voor kinderen of gezinnen met kinderen zodat geen enkel kind langer dan nodig in de opvanginstelling moet verblijven.
- Zet in op '**housing first**' zodat dakloosheid effectief aangepakt wordt en dus ook voor kinderen het recht op huisvesting gewaarborgd wordt.
- Voorzie voldoende **safe havens** waar dak- of thuisloze jongeren met lotgenoten en hulpverleners op een laagdrempelige manier in contact kunnen komen.
- Zet verder in op **kwaliteitsvolle zorgopties** zoals opvang in familiesetting voor kinderen die niet kunnen opgroeien bij hun oorspronkelijke families en in de **jeugdhulp** verblijven.
- Garandeer het recht op **opvang en bescherming** van **(niet-begeleide) minderjarige vreemdelingen**. Zij zijn per definitie kwetsbaar omwille van hun leeftijd. Verzeker dat er voldoende aangepaste opvangplaatsen zijn voor hen, ook in situaties van crisis, om te voorkomen dat zij op straat terechtkomen.
- Voorzie in een **laagdrempelige opvang** voor niet-begeleide minderjarigen op doorreis of niet-begeleide minderjarige straatjongeren die omwille van bestaande drempels (registratie, structuur, beperking van autonomie en vrijheid) niet terecht kunnen in het bestaande opvangaanbod.
- Voer meer **onderzoek** naar thuisloosheid, onder meer door een periodieke telling in Vlaanderen, en bevraag daarbij de leeftijd.

DE EU-KINDGARANTIE: EEN MOMENTUM IN DE STRIJD TEGEN KINDERARMOEDE

In de Europese Unie worden bijna 18 miljoen kinderen (24,2%) bedreigd met armoede of sociale uitsluiting.(1) Om de strijd tegen kinderarmoede op te voeren, namen de EU-lidstaten in juni 2021 de EU Child Guarantee of Kindgarantie aan. Het doel van dit beleidsinstrument is om kinderen die risico lopen op armoede of sociale uitsluiting toegang te garanderen tot basisdiensten. Daarbij gaat aandacht uit naar kinderen die geconfronteerd worden met een specifieke kwetsbaarheid zoals een handicap, een migratieachtergrond, een geestelijk gezondheidsprobleem enz. (zie verder).(2) De Kindgarantie bevat een reeks aanbevelingen die door de EU-lidstaten in de praktijk moeten worden omgezet.(3) Elke lidstaat moet tegen maart 2022 een nationaal actieplan ontwikkelen waarin wordt verduidelijkt

hoe de Kindgarantie op nationaal niveau zal worden toegepast.(4)

Met de Kindgarantie wordt er vanuit de EU een momentum gecreëerd voor een ambitieuze aanpak van kinderarmoede en sociale uitsluiting, een problematiek die een structurele en gecoördineerde aanpak vereist over verschillende beleidsdomeinen en -niveaus heen. De nationale implementatie van dit beleidsdocument is van groot belang voor de duizenden kinderen in België die momenteel onvoldoende toegang hebben tot basisdiensten. Het VN-Kinderrechtenverdrag, dat België heeft ondertekend en geratificeerd, stelt dat alle kinderen het recht hebben op een levensstandaard die toereikend is voor hun ontwikkeling.(5)

Met 1 op de 5 kinderen die in armoede opgroeien, heeft België één van de hoogste kinderarmoedecijfers van Europa. Bijzondere risicogroepen zijn gezinnen met kinderen waar niemand werkt, eenoudergezinnen, mensen die een woning huren en gezinnen afkomstig van buiten de EU.(6) Van alle kinderen die in armoede opgroeien, heeft twee derde een moeder die de Belgische nationaliteit niet had bij haar geboorte.(7)

Er wordt verwacht dat de coronapandemie het armoedecijfer nog verder zal doen stijgen.(8) Reeds bestaande maatschappelijke pijnpunten werden nog acuter. De coronacrisis weegt extra zwaar op kinderen en jongeren in sociaaleconomisch kwetsbare situaties. Armoede en ongelijkheid binnen en tussen landen neemt wereldwijd toe.(9) Onderzoek van de Nationale Bank toont aan dat gezinnen met de laagste inkomens het zwaarst zijn getroffen door de coronacrisis.(10) UNICEF berekende dat de kinderarmoede in hoge-inkomenslanden nog minstens vijf jaar boven het niveau

van voor de coronacrisis zal liggen.(11)

We vinden het dan ook een gemiste kans dat een ambitieus plan van aanpak voor de implementatie van de EU-Kindgarantie in België momenteel ontbreekt. Hoewel kinderarmoede een structureel probleem is dat het dagelijks leven en de toekomstkansen van meer dan 20% van de kinderen in België zwaar onder druk zet, grijpt de Belgische overheid de goedkeuring van de EU-Kindgarantie niet aan als een opportuniteit om met een écht ambitieus nationaal actieplan te komen. Het plan zal slechts reeds beslist beleid oplijsten. Het zal dus geen plan van actie worden, maar een stand van zaken.(12) Het is positief dat de overheid nagaat in welke mate het bestaande beleid aan de huidige maatschappelijke uitdagingen van armoede en sociale uitsluiting tegemoet komt, maar een actieplan is meer dan een analyse. Hoewel de EU-Kindgarantie lidstaten aanbeveelt om het maatschappelijk middenveld en kinderen en jongeren zelf te betrekken in de ontwikkeling van het actieplan(13), is dit tot nu toe nog niet gebeurd. Beleidsparticipatie vereist echter dat stakeholders van bij het begin van de uitrol van een actieplan worden betrokken en dat zij, vanuit hun expertise van de problematieken in kwestie en praktijkervaring met de beoogde doelgroepen, de kans krijgen om effectief mee vorm te geven aan een coherent beleid.

In dit standpunt roepen we de verschillende Belgische overheden op om de invoering van de EU-Kindgarantie aan te grijpen voor de ontwikkeling van een structurele aanpak van kinderarmoede en sociale uitsluiting, rekening houdend met de specifieke kwetsbaarheden waar kinderen mee te maken kunnen hebben (handicap, migratieachtergrond, geestelijk gezondheidsprobleem, woningnood enz.).

KINDERARMOEDE: EEN KINDERRECHTENPROBLEEM

Wanneer kinderen in armoede opgroeien, gaat dit niet enkel in tegen hun recht op een behoorlijke levensstandaard, maar heeft dit ook een negatieve impact op hun mogelijkheid om andere rechten te verwezenlijken zoals het recht op onderwijs, vrije tijd, gezondheid en huisvesting. Kinderen in armoede hebben moeilijker toegang tot gezondheidszorg, voelen zich eenzaam en geïsoleerd, kennen meer schoolachterstand en -uitval en nemen minder deel aan het georganiseerde vrijetijdsleven.⁽¹⁴⁾ Kinderarmoede is dus een kinderrechtenprobleem dat het dagelijks leven en de toekomst van de getroffen kinderen zwaar onder druk zet.⁽¹⁵⁾

De link met kinderrechten is dan ook doorheen de Kindgarantie terug te vinden.⁽¹⁶⁾ Het document zet in op het garanderen van toegang tot enkele essentiële basisdiensten: kinderopvang, onderwijs, vrijetijdsactiviteiten, gezondheidszorg, gezonde voeding en huisvesting. Voor elk van deze domeinen wordt een reeks beleidsaanbevelingen geformuleerd. Er worden zes groepen kinderen geïdentificeerd naar wie bijzondere aandacht moet gaan bij het uitwerken van maatregelen: dakloze kinderen of kinderen die in ongeschikte woningen leven, kinderen met geestelijke gezondheidsproblemen, kinderen met een handicap, kinderen met een migratieachtergrond of een raciale of etnische minderheidsachtergrond, kinderen in alternatieve (institutionele) zorg en kinderen in precare gezinssituaties.⁽¹⁷⁾ De EU-Kindgarantie biedt dus een holistisch kader om

kinderarmoede en sociale uitsluiting structureel aan te pakken, en heeft oog voor de unieke drempels die kinderen in kwetsbare situaties ervaren in het verwezenlijken van hun rechten.

Té veel kinderen in België hebben onvoldoende toegang tot de hierboven genoemde basisdiensten. In de haalbaarheidsstudie voor de EU-Kindgarantie worden verschillende beleidsprioriteiten opgelijst om de toegang tot kinderopvang, onderwijs, vrije tijd, gezondheidszorg, gezonde voeding en huisvesting te garanderen voor alle kinderen in België.⁽¹⁸⁾ Hieronder zetten we, vanuit de expertise van onze lidorganisaties, enkele uitdagingen met betrekking tot deze domeinen op een rijtje.

Recht op kinderopvang (IVRK Art. 28)

Elk kind heeft recht op betaalbare en kwaliteitsvolle kinderopvang.(19) Kinderopvang heeft een economische, pedagogische en sociale functie. Het stelt ouders in staat om deel te nemen aan de arbeidsmarkt of te studeren. Kinderen van wie de ouders niet werken, lopen een hoger risico om in armoede op te groeien. (20) Kwaliteitsvolle kinderopvang heeft ook langdurige positieve effecten voor de verdere ontwikkeling en ontplooiing van kinderen. Bovendien kan kinderopvang bijdragen aan een meer rechtvaardige samenleving door te fungeren als ontmoetingsplaats en de maatschappelijke integratie van gezinnen in een kwetsbare situatie te bevorderen. (21)

Vlaanderen kampt echter met een groot tekort aan personeel voor kinderopvang. Het tekort is onder meer te verklaren door de hoge werkdruk, de lage lonen en het gebrek aan waardering voor het beroep. De wettelijke norm ligt op 1 begeleider per 8 kinderen of 1 begeleider per 9 kinderen wanneer er meer dan één begeleider is. Dat is de hoogste begeleider-kindratio van Europa. Het verlagen van die ratio is niet enkel van belang om de werkdruk te doen afnemen, maar ook voor de ontwikkeling van de vele jonge kinderen die nood hebben aan opvang. De eerste levensjaren hebben immers een grote invloed op de rest van de ontwikkeling van kinderen.(22) De coronacrisis heeft de reeds aanwezige tekorten in de kinderopvang nog verder versterkt.(23)

Het zijn voornamelijk gezinnen in een kwetsbare situatie en gezinnen met een moeder van niet-Belgische origine die minder vaak gebruik maken van kinderopvang. Gezinnen die geen gebruik maken van kinderopvang geven als reden dat er geen vertrouwen is in de opvang, de opvang te duur is of de opvanguren niet overeenkomen met de werkuren.(24) De haalbaarheidsstudie voor de EU-Kindgarantie beschouwt het gratis maken van kinderopvang voor kwetsbare groepen dan ook als een prioriteit.(25)

Recht op onderwijs (IVRK Art. 28)

“

Mijn moeder werkt niet dus wij zijn zogenaamd arm. Nu hebben we geen geld voor eten, school en appartement. Wij zijn allemaal nu zooooo ongelukkig. Straks belanden wij op straat. Niemand kan ons helpen. Het kan zelfs zijn dat wij echt nooit meer naar school kunnen gaan.

Eén van mijn familieleden is onlangs overleden. Ik voel me verloren want deze was als een ouder voor mij. Studeren gaat niet meer en iedereen verwacht dat ik altijd goede punten kan blijven halen, maar dat kan ik niet.

”

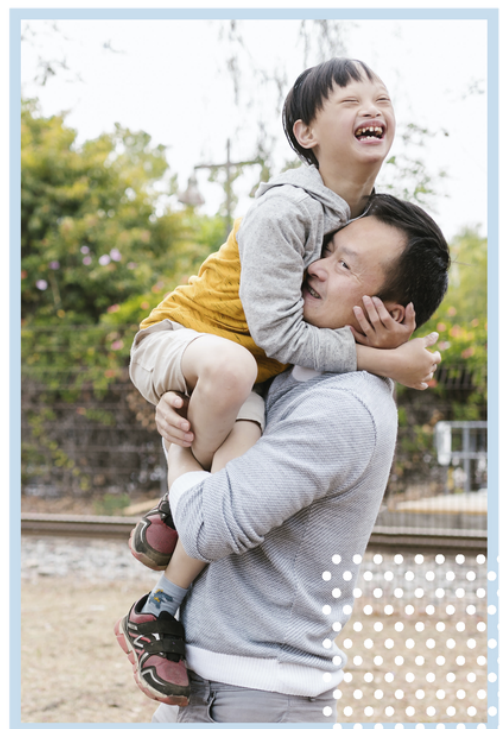
Elk kind heeft recht op onderwijs.(26) Zowel het Vlaams als het Franstalig onderwijs in België zijn echter Europese koplopers in sociale ongelijkheid. De sociaaleconomische achtergrond(27) van leerlingen is de belangrijkste voorspeller van hun prestaties.(28) Het gelijke-onderwijskansenbeleid (GOK) dat in 2002 in het leven werd geroepen, moest hier een antwoord op bieden. In 2017 onderzocht het Rekenhof de effectiviteit van het GOK-beleid op basis van gegevens van het schooljaar 2013-2014. Het onderzoek wees op blijvende negatieve evoluties inzake sociale ongelijkheid.(29) Vergelijkend onderzoek op basis van de Vlaamse PISA-resultaten van 2003 en 2015 wees uit dat het GOK-beleid ontoereikend is om de sociale ongelijkheid in het Vlaamse onderwijs drastisch te verminderen.(30)

Verschillende factoren dragen bij tot de blijvende sociale ongelijkheid in het onderwijs. Zo wordt er gewezen op de vrije schoolmarkt, waarbij ouders de school van hun kinderen vrij kunnen kiezen, in combinatie met de vroege studiekeuze die leerlingen moeten maken. Die vroege studiekeuze werkt het zogenaamde ‘watervalstelsel’ in de

hand. Kinderen met een lagere sociaaleconomische achtergrond komen vaker in het beroeps-, technisch- of buitengewoon onderwijs terecht, maken minder vaak hun middelbaar onderwijs af en stromen minder vaak door naar het hoger onderwijs.(31) Het aanpakken van de zogenaamde 'early tracking' wordt dan ook als prioriteit aangehaald in de haalbaarheidsstudie voor de EU-Kindgarantie.(32) De modernisering van het secundair onderwijs, die vanaf het schooljaar 2019-2020 trapsgewijs wordt doorgevoerd, is onvoldoende om het watervalstelsel aan te pakken. Vanuit verschillende hoeken werden bezorgdheden geuit over de vrijblijvendheid van de hervormingen, het gebrek aan een échte brede eerste graad en de de facto verderzetting van het ASO, BSO, TSO en KSO.(33)

Door de vrije schoolkeuze ontstaan ook gesegregeerde scholen: scholen die voornamelijk kinderen met eenzelfde sociaaleconomisch profiel aantrekken en waar dus geen sprake is van een sociale mix. Omdat kinderen met een migratieachtergrond vaak tot een gezin met een sociaaleconomische kwetsbaarheid behoren, komt dit ook neer op het ontstaan van 'witte scholen'.(34) De haalbaarheidsstudie voor de EU-Kindgarantie gaf dan ook aan dat het aanpakken van de segregatie in het onderwijs een prioriteit moet zijn.(35) Die sociale segregatie is immers nefast voor de sociale gelijkheid in het onderwijs.(36) Toch besliste de Vlaamse regering in juli 2021 om scholen niet langer te verplichten om plaatsen vrij te houden voor leerlingen in een kwetsbare situatie. In plaats daarvan kunnen steden en gemeenten scholen verplichten om maximaal 20 procent van de plaatsen vrij te houden voor een ondervertegenwoordigde groep.(37)

België is bovendien koploper in het aantal leerlingen dat in het buitengewoon onderwijs les volgt. Kinderen met een lage sociaaleconomische achtergrond en/of een migratieachtergrond zijn er oververtegenwoordigd.(38) Kinderen met bijzondere noden hebben onvoldoende toegang tot het reguliere onderwijs omdat ze er vaak niet op de nodige ondersteuning en redelijke aanpassingen kunnen rekenen.(39) Het buitengewoon onderwijs voorziet in meer begeleiding op school, terwijl ouders van kinderen in het reguliere onderwijs zelf op zoek moeten naar bijkomende ondersteuning en deze ook zelf moeten financieren. Het persoonlijk assistentiebudget (PAB) zou in theorie de financiële lasten voor deze ouders kunnen verminderen, maar momenteel staan er meer dan 1000 gezinnen op de wachtlijst voor zo'n ondersteuningsbudget.(40) De haalbaarheidsstudie voor de EU-Kindgarantie haalt

het wegwerken van de PAB-wachlijst en het verwezenlijken van inclusief onderwijs aan als prioriteiten voor België.(41)

De coronacrisis versterkte de reeds aanwezige sociale ongelijkheid in scholen. De schoolsluitingen en het (deeltijds) afstandsonderwijs hadden een grote impact op kinderen in kwetsbare situaties. Niet alle kinderen hebben immers toegang tot internet, een laptop en een rustige ruimte om thuis lessen te volgen of kunnen op onderwijsondersteuning van een ouder/voogd rekenen.(42) Meer bemiddelde ouders kunnen hulp zoeken bij betalende bijlesgevers, wat de ongelijke onderwijskansen nog meer versterkt. De invoering van zomerscholen om de leerachterstand weg te werken, staat op gespannen voet met het gelijke recht van elk kind op vrije tijd(43) en de verantwoordelijkheid van scholen om binnen de school(m)uren kwaliteitsvol onderwijs voor alle leerlingen te bieden. Vakantie-initiatieven die vrijblijvend en laagdrempelig een breed ontwikkelingsstimulerend aanbod (ook spel, cultuur, sport...) aanbieden voor kwetsbare kinderen hebben wel hun meerwaarde.

Recht op vrije tijd (IVRK Art. 31)

.....

In Afghanistan heb ik altijd graag gevoetbald. Sinds 2 jaar ben ik in België, maar buiten school had ik hier niks te doen. Andere jongeren leren kennen is niet makkelijk. In Strombeek waar ik woon, heb ik geen vrienden. Toen kwam Said [medewerker toeleidingsproject van Tumult] naar mijn school en vroeg naar wat we hier misten. Voor mij was dat voetbal. Hij heeft ook met mijn mama gepraat en een voetbalclub voor me gevonden, waar ik sinds augustus speel. Ik maak er nieuwe vrienden en heb ook een andere vriend de weg getoond naar Vilvoorde City. Ook al heb je bij voetbal vooral goede voeten nodig, mijn Nederlands gaat nu veel beter.

.....

Elk kind heeft recht op rust en vrije tijd.(44) Gezinnen die risico lopen op armoede of sociale uitsluiting participeren minder aan georganiseerde vrijetijdsactiviteiten. Bij kinderen die in armoede opgroeien, is de deelname twee keer zo laag als bij kinderen die niet in armoede opgroeien.

Er is sprake van verschillende drempels naar het georganiseerde vrijetijdsaanbod. Concreet gaat het om sociale drempels (waarden en leefwereld), psycho-emotionele drempels (minderwaardigheidsgevoelens, machteloosheid, schaamte, angst enz.), informatiedrempels (gebrek aan informatie over aanbod, taalbarrières enz.), financiële drempels (kostprijs) en mobiliteitsdrempels (kostprijs van vervoer, verplaatsingstijd enz.). Nochtans heeft deelname aan georganiseerde vrijetijdsactiviteiten een positief effect op het sociale netwerk en het mentaal welzijn.(45)

De coronamaatregelen hebben de vele drempels naar het georganiseerde vrijetijdsaanbod nog versterkt voor kinderen die in armoede opgroeien. Drempelverhogende ingrepen, zoals digitale inschrijvingen en communicatie, zijn in heel wat organisaties permanent geworden. Sociale diensten en armoedeorganisaties waren genoodzaakt hun werkzaamheden in te perken en vrije tijd raakte ondergesneeuwd door andere noden.(46)

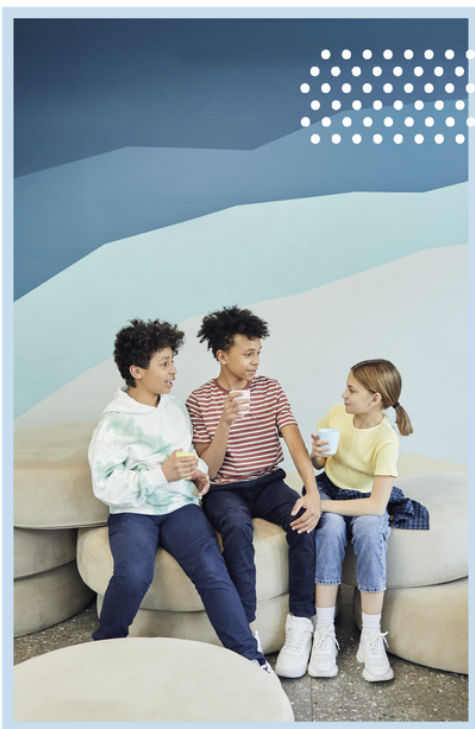
Recht op gezondheidszorg (IVRK Art. 24)

“
Ik heb het de laatste tijd
mentaal zeer moeilijk.
Dit uit zich ook in fysieke
klachten. Ik wil hier nu graag
iets aan doen maar een
psycholoog vind ik echt heel
duur. Ik heb echt dringend
hulp nodig en weet niet hoe
ik dit via de goedkoopste
manier kan doen.
..... ”

Elk kind heeft recht op een goede fysieke en mentale gezondheid.(47) Armoede en gezondheidsproblemen versterken elkaar. Wie gezondheidsproblemen heeft, wordt met heel wat medische kosten geconfronteerd. Anderzijds veroorzaakt het leven in armoede zelf ook gezondheidsproblemen en verminderde toegang tot gezondheidszorg. Moeilijke leefomstandigheden zoals ontoereikende huisvesting zorgen voor meer gezondheidsklachten. Doktersbezoeken worden vaak uitgesteld om financiële redenen, waardoor medische problemen (langer) ongediagnosticeerd en onbehandeld blijven.(48)

Er is onvoldoende cijfermateriaal voorhanden over mentaal welzijn en suïcide in Vlaanderen en België, waardoor het erg moeilijk is om hier een effectief beleid rond op te zetten en de impact van bepaalde maatregelen te monitoren.(49) Uit onderzoek weten we dat zelfdodingsgedachten en -pogingen vaker voorkomen bij jongeren dan bij andere leeftijdsgroepen.(50) Cijfers van 2018 wijzen bijvoorbeeld uit dat 13% van de jongens en 22% van de meisjes tussen 13 en 18 jaar ooit aan zelfmoord dachten.(51) België is een van de koplopers in de EU wat betreft zelfdodingscijfers. Het is dan ook positief dat de minister van Welzijn 1,5 miljoen euro uittrekt voor een actieplan suïcidepreventie, met een bijzondere focus op jongeren.(52) De verklaring voor de hoge zelfdodingscijfers in België is deels te vinden in de ontoegankelijkheid van geestelijke gezondheidszorg.(53) Aangezien de meeste psychische klachten van volwassenen ontstaan in de adolescentie, is het belangrijk om vanaf een jonge leeftijd in te zetten op preventie en psychische eerstelijnszorg.(54) In de haalbaarheidsstudie voor de EU-Kindgarantie wordt het investeren in mentale gezondheidszorg voor kinderen in België dan ook als een prioriteit beschouwd.(55) Een waardevol initiatief is de oprichting van OverKop-huizen waar jongeren onder meer terecht kunnen voor laagdrempelige professionele therapeutische hulp. De minister van Welzijn kondigde aan dat er tegen 2023 nog 25 OverKop-huizen zullen bijkomen.(56) Ook op federaal niveau worden enkele maatregelen genomen om de geestelijke gezondheidszorg toegankelijker te maken.(57) Dit is een zeer goede zaak, al zal dit niet voldoende zijn om alle noden op te vangen.

De geestelijke gezondheidszorg kampt met bijzonder lange wachtlijsten. Zowel wat de eerstelijns psychologische hulpverlening als de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp betreft, moeten kinderen en jongeren te lang wachten op hulp.(58) Vaak is de wachttijd voor een residentiële opname minder lang dan voor ambulante zorg. Vroegtijdige ambulante zorg is echter van groot belang om te voorkomen dat zwaardere problematieken zich ontwikkelen, waarvoor meer gespecialiseerde hulp nodig is. Onderzoek wijst uit dat de geestelijke gezondheidssituatie van 44% van zij die op hulp wachten, verergert.(59)

Naast de lange wachtlijsten, zijn ook de kosten van een bezoek aan een hulpverlener een drempel.(60) Een enquête van de Vlaamse

Jeugdraad in 2017 wees uit dat de hoge kostprijs voor jongeren een van de belangrijkste drempels is tot psychologische hulp.(61) Een consultatie bij een privépsycholoog kost al snel 50 euro. Kinderen en jongeren zijn afhankelijk van hun ouders om die kost op zich te nemen. Dit brengt dan weer schuldgevoelens met zich mee.(62) Er zijn ook grote

verschillen in kostprijs tussen verschillende soorten behandelingen. Ambulante zorg is soms duurder dan residentiële zorg. (63)

De coronacrisis heeft de reeds aanwezige problemen in de geestelijke gezondheidszorg nog versterkt.(64) Cijfers van december 2021 wezen uit dat de wachttijd voor psychologische begeleiding bij een centrum voor geestelijke gezondheidszorg (CGG) gemiddeld 4,5 maanden bedraagt, en bij één derde van de CGG's zelfs oploopt tot meer dan een half jaar.(65) Onderzoek naar de wachttijden bij privépraktijken van psychologen, psychotherapeuten, orthopedagogen en psychiaters, wijst uit dat ongeveer 40% van de psychologen en 60% van de psychiaters in Vlaanderen in het voorjaar van 2021 geen nieuwe patiënten meer kon aannemen. De problematiek is het grootst in de kinder- en jeugdpsychiatrie. Ongeveer 15% van de bevroegde zorgverleners met kinderen als doelgroep heeft een wachttijd van langer dan een half jaar.(66)

Recht op degelijke huisvesting (IVRK Art. 27)

“

De jongere is gestopt met school maar in januari start deze persoon terug. Nu de jongere zo ganse dagen thuis is, slaat de verveling toe en begint deze persoon zich aan alles te ergeren. De jongere moet de slaapkamer met één van de ouders delen en daardoor heeft de jongere geen privacy.

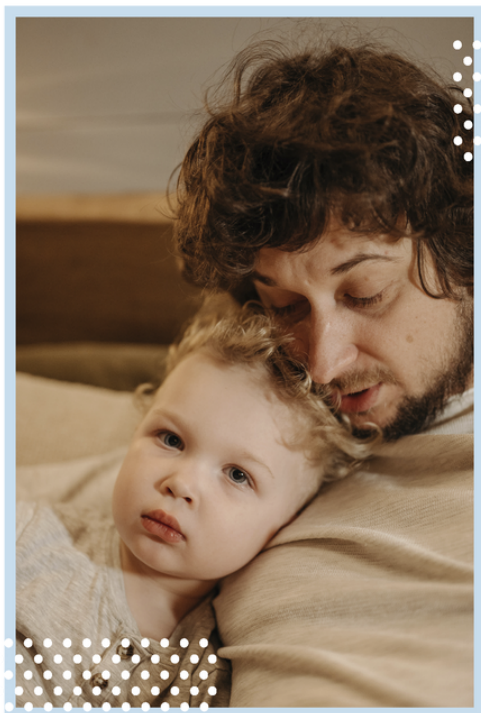
..... hulpverlener Awel

”

Het VN- Kinderrechtenverdrag stelt dat overheden bijstand moeten voorzien zodat alle kinderen toegang hebben tot huisvesting.(67) Het recht op wonen houdt meer in dan “een dak boven je hoofd hebben”: het gaat om een kwaliteitsvolle, veilige en verwarmde woonst.(68) Degelijke huisvesting is immers cruciaal voor de verwezenlijking van tal van andere kinderrechten. Denk maar aan het recht op gezondheid(szorg)(69), sociale zekerheid, onderwijs, vrije tijd, ontwikkeling, privacy, bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing enz.(70)

In 2020 werden meer dan tienduizend gezinnen in Vlaanderen bedreigd met uithuiszetting, waaronder heel wat gezinnen met kinderen. Dat zijn gemiddeld 200 gezinnen per week.(71) Een daklozentelling die plaatsvond in oktober 2020 in verschillende Belgische steden, wees op een verontrustend hoog aantal kinderen en jongeren in dak- en thuisloosheid. Tussen 2018 en 2020 steeg het aantal dak- en thuisloze kinderen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met maar liefst 55%. Achter die cijfers gaan uiteenlopende en schrijnende verhalen schuil. Heel wat minderjarigen leven ofwel alleen, ofwel samen met hun gezin op straat. Bovendien is er ook sprake van verdoken dak- en thuisloosheid, bijvoorbeeld jongeren die tijdelijk bij vrienden slapen ('sofaslapers') of gezinnen die bij familie verblijven.(72) Heel wat van de getroffen kinderen moeten regelmatig verhuizen, waardoor ze steeds hun buurt, school en vrienden moeten achterlaten om elders opnieuw te beginnen.(73) De belangrijkste risicofactor is kinderarmoede. Die verhoogt niet enkel het risico op dak- en thuisloosheid, maar ook op armoede op latere leeftijd.(74)

VN-Comités hebben hun bezorgdheid geuit over de discriminatie van kinderen in armoede en met een handicap op de woningmarkt, de ontoereikende huisvesting, dakloosheid en gedwongen uithuiszettingen, het gebrek aan sociale huisvesting en aan een gecoördineerd huisvestingsbeleid in België.(75) Ook de haalbaarheidsstudie voor de EU-Kindgarantie onderlijnt dat er meer moet worden geïnvesteerd in sociale huisvesting in België.(76) Het VN- Kinderrechtencomité riep de Belgische overheid op om de strijd tegen kinderarmoede op te voeren en ervoor te zorgen dat álle kinderen van het recht op degelijke huisvesting kunnen genieten.(77)

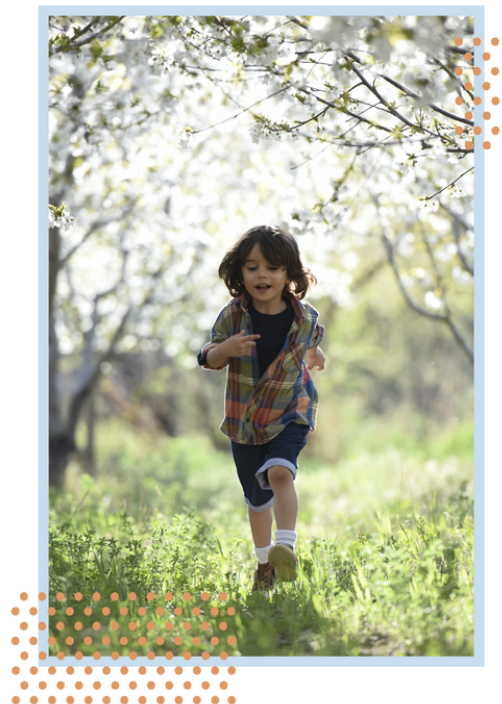
Heel wat kinderen die niet thuis kunnen opgroeien, bijvoorbeeld omwille van verontrustende gezinssituaties, groeien op in leefgroepen, soms op erg jonge leeftijd. Jongeren met een jeugdhulpervaring geven aan dat ze nog te vaak drempels ervaren die verhinderen dat hun voorziening echt een thuis wordt.(78) In het bijzonder voor de allerkleinsten is het van cruciaal belang dat ze zich veilig kunnen hechten, wat moeilijk te realiseren is met wisselende begeleiders in leefgroepen. In een stabiele, warme opvang in familiale setting, met de voortdurende aandacht en nabijheid van vaste opvoedingsfiguren, krijgen ze de kans om zich veilig te hechten. Wanneer die warme omgeving ontbreekt, brengt dat hun ontwikkeling in gevaar. Dat kan gevolgen hebben voor de rest van hun leven.(79)

Bovendien zijn er heel wat (niet-begeleide) minderjarige vreemdelingen die onvoldoende toegang hebben tot (aangepaste) opvang. Door een tekort aan opvangplaatsen worden er voor minderjarigen extra kwetsbaarheidscriteria toegepast, waardoor zij niet allemaal onmiddellijk een opvangplaats krijgen toegewezen en op straat terechtkomen. Minderjarigen zijn nochtans per definitie kwetsbaar, omwille van hun leeftijd.(80) De behandeling van de aanvragen voor internationale bescherming kunnen op piekmomenten grote vertragingen oplopen(81), waardoor de aanvragers, waaronder minderjarigen, langdurig in grootschalige centra wonen met beperkte begeleiding en privacy, en in grote onzekerheid. Dit leidt tot stress en psychische klachten. Daarnaast is er een groeiende groep van jonge niet-begeleide minderjarige vreemdelingen die in Brussel en in andere grote steden op straat verblijven, en waarover verschillende organisaties in september 2021 aan de alarmbel trokken. Het gaat onder meer om minderjarigen op doorreis die de politie en overheid wantrouwen en zich niet willen onderwerpen aan de identificatie- en registratieprocedure(82) en om Maghrebijnse straatjongeren die zich moeilijk kunnen schikken naar de gangbare structuur die wordt opgelegd in opvangcentra. Op straat worden zij blootgesteld aan middelengebruik, criminaliteit en geweld.(83)

CONCLUSIE

België staat voor heel wat uitdagingen in de strijd tegen kinderarmoede en sociale uitsluiting. Het bestaande beleid lijkt ontoereikend om aan deze uitdagingen tegemoet te komen en een structureel antwoord te bieden op de drempels waarop kinderen in kwetsbare situaties botsen om hun rechten te verwezenlijken en van basisdiensten te kunnen genieten. De beleidsaanbevelingen die hierboven werden geformuleerd, zijn cruciaal voor de uitwerking van een ambitieus nationaal actieplan tegen kinderarmoede en sociale uitsluiting.

We moedigen onze beleidsmakers aan om het perspectief van het maatschappelijk middenveld en van kinderen en jongeren zelf zo veel mogelijk mee te nemen in de uitwerking, monitoring en evaluatie van het actieplan. De betrokkenheid van zoveel mogelijk relevante actoren kan de kwaliteit en duurzaamheid van het actieplan alleen maar versterken.

EINDNOTEN

- (1) Children at risk of poverty or social exclusion. Eurostat.
- (2) Europese Kindergarantie, para 4-5.
- (3) Europese Kindergarantie, para 7-10.
- (4) Europese Kindergarantie, para 11.C: Het actieplan moet identificeren welke kinderen zich in kwetsbare situaties bevinden en gepaste maatregelen naar voren schuiven om deze kinderen te bereiken, alsook de nodige financiële middelen en tijdlijnen toewijzen. Bovendien moet een nationaal kader worden uitgewerkt voor dataverzameling, monitoring en evaluatie. Para 11.f stelt dat er elke twee jaar moet worden gerapporteerd aan de Europese Commissie over de voortgang die werd gemaakt in de uitvoering van het nationaal actieplan.
- (5) Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind, Art. 27. Verenigde Naties, 20 november 1989.
- (6) Alternatief rapport van de NGO's over de naleving en de toepassing van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind in België, p. 81. Kinderrechtencoalitie, 2018.
- (7) Uit De Marge vraagt om broodnodige structurele maatregelen in de strijd tegen kinderarmoede. Uit De Marge.
- (8) Kinderarmoede in België. UNICEF; Kinderarmoede, niet enkel een probleem van lage-inkomenslanden. UNICEF.
- (9) José C. Sánchez de la Vega, "Covid-19 laat ons een armere en ongelijkere wereld na: wat moeten we daartegen doen?" *Knack*, 27 juli 2021. Zie: World Economic Outlook, October 2020: A Long and Difficult Ascent. IMF, Oktober 2020; Luis Felipe López-Calva, COVID-19 and Wealth at the Top: More and Wealthier Billionaires After the Crisis in LAC. UNDP Latin America, Mei 2021; Ruth Hill en Ambar Narayan, What COVID-19 can mean for long-term inequality in developing countries. World Bank blogs, 7 januari 2021.
- (10) Ruben Mooijman, "Covid trof zwaksten financieel het hardst". *De Standaard*, 19 november 2021. Zie: R. Basselier en G. Minne, Household savings during and after the COVID-19 crisis: lessons from surveys. *Economisch Tijdschrift*, december 2021.
- (11) "Kinderarmoede in hoge-inkomenslanden zal nog minstens 5 jaar boven het niveau van voor covid-19 liggen". UNICEF, 11 december 2020.
- (12) Integraal verslag Commissie voor Sociale Zaken, Werk en Pensioenen, p. 17-18 (vraag van Nahima Lanjri aan Karine Lalieux over "De Europese Kindgarantie"). Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 19 januari 2022; Verslag vergadering Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Vraag om uitleg over de Europese Kindgarantie van Jeremie Vaneekhout aan minister Benjamin Dalle. Vlaams Parlement, 20 januari 2022.
- (13) Europese Kindergarantie, para 11.e.
- (14) Uit De Marge en Welzijnszorg, "De impact van armoede op kinderen en jongeren". In: Zie mij! Onzichtbare kinderen en hun rechten, p. 83-98. Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, 2020.
- (15) Kinderarmoede in België. UNICEF; Kinderarmoede, niet enkel een probleem van lage-inkomenslanden. UNICEF.
- (16) De EU Kindgarantie is een aanvulling op de EU Strategie voor de Rechten van het Kind, die onder meer ingaat op socio-economische inclusie, toegang tot gezondheidszorg en inclusief onderwijs (zie p. 6-10).
- (17) Europese Kindergarantie, para 4-5.
- (18) H. Frazer, A-C. Guio and E. Marlier (coördinatie), Feasibility study for a child guarantee: final report, p. 216-254. Europese Commissie, maart 2020.
- (19) Aanbeveling van de Raad van 22 mei 2019 betreffende stelsels voor kwaliteitsvolle voor- en vroegschoolse educatie en kinderopvang. Publicatieblad van de Europese Unie, 5 juni 2019.
- (20) Alternatief rapport van de NGO's over de naleving en de toepassing van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind in België, p. 81. Kinderrechtencoalitie, 2018.
- (21) Wim Van Lancker en Michel Vandenbroeck, De verdeling van de kinderopvang in Vlaanderen en in de centrumsteden: spanning tussen de economische en sociale functie van kinderopvang. Centrum voor Sociologisch Onderzoek, september 2019.
- (22) Kinderopvang: olie in het raderwerk van gezin, arbeidsmarkt en samenleving. SERV, mei 2021; Michel Vandenbroeck en Wim Van Lancker, Een tweesporenbeleid inzake kinderarmoede. VLAS-Studies 14, Vlaams Armoedesteunpunt, 2014.
- (23) Veerle Beel, "Kinderopvang: 'Negen kinderen per begeleider is te veel'". *De Standaard*, 17 november.
- (24) Eveline Teppers, Wouter Schepers en Tine Van Regenmortel, Het gebruik van en de behoefte aan kinderopvang voor baby's en peuters jonger dan 3 jaar in het Vlaamse Gewest. Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, juli 2019.
- (25) H. Frazer, A-C. Guio and E. Marlier (coördinatie), Feasibility study for a child guarantee: final report, p. 228. Europese Commissie, maart 2020.
- (26) Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind, Art. 28. Verenigde Naties, 20 november 1989.
- (27) Sociaaleconomische achtergrond wordt in de PISA-studies bepaald door het beroep en het onderwijsniveau van de ouders, de bezittingen van het gezin en het aantal boeken waarover men thuis beschikt. Zie: John Vandaele, "Onderwijs wist sociale verschillen niet uit". *MO*, 4 december 2019.
- (28) Laura Leppla, "Vlaams en Franstalig onderwijs Europees kampioen in sociale ongelijkheid". *MO*, 4 maart 2020.
- (29) Gelijke onderwijskansen in het gewoon basisonderwijs. Rekenhof, september 2017. Het Rekenhof stelde vast dat de opleiding van de moeder en de samenstelling van de leerlingenpopulatie van de school de prestaties van kansarme leerlingen sterk beïnvloedden. Het leerlingenvolgsysteem, het draagvlak bij het leerkrachtenteam en ouderbetrokkenheid kwamen als succesfactoren naar voren voor een effectief GOK-beleid.
- (30) Emilie Franck en Ides Nicaise, Ongelijkheden in het Vlaamse onderwijssysteem: verbetering in zicht? Een vergelijking tussen PISA 2003 en 2015. HIVA/SONO (Steunpunt Onderwijsonderzoek), 2019.
- (31) Nico Hirtt, Schoolse ongelijkheid, uitiem overblijfsel van het unitaire België? Een statistische analyse van de oorzaken van de schoolse ongelijkheid in Vlaanderen en in de federatie Wallonie-Bruxelles op basis van PISA 2018. OVDS, maart 2020.
- (32) H. Frazer, A-C. Guio and E. Marlier (coördinatie), Feasibility study for a child guarantee: final report, p. 216. Europese Commissie, maart 2020.
- (33) Mieke Van Houtte, "Laat de sociale mix in scholen niet los". Samenleving & Politiek, april 2018; De modernisering van het secundair onderwijs. Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen vzw, februari 2017; Serge Huyghe, "Eindelijk duidelijkheid. Dat is het enige positieve aan deze hervorming van het secundair onderwijs". *De Tijd*, 17 januari 2017; Mieke Van Houtte en Simon Boone, "Deze onderwijshervorming is een ideaal instrument om sociale ongelijkheid te reproduceren". *Knack*, 6 juni 2016; Tijs Keukeleire, "Scholieren niet tevreden met akkoord modernisering". Vlaamse Scholierenkoepel, 16 januari 2017.
- (34) Diversiteitsbarometer Onderwijs. Unia, 2018.
- (35) H. Frazer, A-C. Guio and E. Marlier (coördinatie), Feasibility study for a child guarantee: final report, p. 216. Europese Commissie, maart 2020.
- (36) Emilie Franck en Ides Nicaise, Ongelijkheden in het Vlaamse onderwijssysteem: verbetering in zicht? Een vergelijking tussen PISA 2003 en 2015. HIVA/SONO (Steunpunt Onderwijsonderzoek), 2019.
- (37) Dries Hiroux, "Scholen niet meer verplicht plekken vrij te houden voor kwetsbare leerlingen". *VRT NWS*, 19 juli 2021.
- (38) Diversiteitsbarometer Onderwijs. Unia, 2018.
- (39) Adviesnota: ondersteuning nodig in de gewone school. GRIP, augustus 2019.
- (40) "Gezinsbond en Onafhankelijk Leven eisen onmiddellijke uitbetaling beschikbaar budget voor kinderen met handicap". Gezinsbond, 23 november 2021.
- (41) H. Frazer, A-C. Guio and E. Marlier (coördinatie), Feasibility study for a child guarantee: final report, p. 216 en 234. Europese Commissie, maart 2020.
- (42) Joana Maldonado en Kristof De Witte, The effect of school closures on standardised student test outcomes. KU Leuven, Department of Economics Discussion Paper Series, september 2020; Ensuring equal access to education in future crises: findings of the new Remote Learning Readiness Index. UNICEF, oktober 2021.
- (43) Standpunt zomerscholen: zoek het juiste evenwicht tussen vrije tijd en leren. Vlaamse Jeugdraad en Bataljong, 8 maart 2021.
- (44) Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind, Art. 31.1. Verenigde Naties, 20 november 1989.
- (45) Kaat Beyens, Vrijtijds participatie bij gezinnen in armoede met een migratieachtergrond. Sportpret vzw, 2021.

- (46) Vergeet ons niet. Impact van corona op kinderrechten in 2021. Kinderrechtencoalitie, december 2021.
- (47) Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind, Art. 24.1. Verenigde Naties, 20 november 1989.
- (48) Anouk Bercht, "Armoede en psychische problemen versterken elkaar". *Eos Wetenschap*, 17 december 2020; Feiten en cijfers: Bestaat er een sociale gezondheidskloof? Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, 3 april 2015; Versterk de maximumfactuur voor meer sociale bescherming. Netwerk tegen Armoede, 20 februari 2020.
- (49) Code zwart voor mentaal welzijn (Advies 2021-2022/12), p. 7-8. Kinderrechtencommissariaat, januari 2022.
- (50) Factsheet zelfmoord bij jongeren. Zelfmoord 1813.
- (51) Maxim Dierckens, Katrijn Delaruelle en Benedicte Deforche, Eindrapport studie jongeren en gezondheid 2017-2020, p. 17. UGent, 2021.
- (52) Veerle Beel, "Suicidepreventie richt zich op jongeren en mensen met autisme". *De Standaard*, 26 januari 2022.
- (53) Symposium Ik was 20 in 2020. Onafhankelijke Ziekenfondsen, 2 december 2021; Vergelijking cijfers Vlaanderen met Europa. Zelfmoord 1813.
- (54) Ronny Bruffaerts, De mythes voorbij. Het Public Health perspectief in de geestelijke gezondheidszorg, p. 18-19. Zorgnet-Icuro, 2021.
- (55) H. Frazer, A-C. Guio and E. Marlier (coördinatie), Feasibility study for a child guarantee: final report, p. 234. Europese Commissie, maart 2020.
- (56) Zie <https://www.overkop.be/>
- (57) Evaluatie federale beleidsnota. Gezinsbond, 18 januari 2022
- (58) Jaarverslag 2020-2021: Het wachten moe, p. 51. Kinderrechtencommissariaat, november 2021. Zie ook:
- (59) Wachten op psychische hulp. De lengte en beleving van wachttijden in de Vlaamse geestelijke gezondheidszorg. Werkgroep Wachttijden - Staten-Generaal van de Geestelijke Gezondheidszorg, december 2020.
- (60) Code zwart voor mentaal welzijn (Advies 2021-2022/12), p. 13-14. Kinderrechtencommissariaat, januari 2022.
- (61) Advies psychisch welzijn (1706). Vlaamse Jeugdraad, mei 2017.
- (62) Code zwart voor mentaal welzijn (Advies 2021-2022/12), p. 13. Kinderrechtencommissariaat, januari 2022.
- (63) Ronny Bruffaerts, De mythes voorbij. Het Public Health perspectief in de geestelijke gezondheidszorg, p. 22. Zorgnet-Icuro, 2021.
- (64) Vergeet ons niet. Impact van corona op kinderrechten in 2021. Kinderrechtencoalitie, december 2021.
- (65) "Wachtijd voor hulp in centra voor geestelijke gezondheidszorg opgelopen tot vier maanden." *Het Laatste Nieuws*, 15 december 2021. Zie ook: Cijfers Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg. Agentschap Zorg & Gezondheid.
- (66) Wachttijden in Vlaamse privépraktijken. Een bevraging bij psychologen, psychotherapeuten, orthopedagogen en psychiaters. Werkgroep Wachttijden - Staten-Generaal van de Geestelijke Gezondheidszorg, juni 2021.
- (67) Die link is ook terug te vinden in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (Art. 11(1)), Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (Art. 28(1)) en de Belgische Grondwet (Art. 23(3)).
- (68) General Comment No. 4: The Right to Adequate Housing, para. 7-8. Comité inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, 13 december 1991.
- (69) Zie bvb. Megan Sandel e.a., "Timing and Duration of Pre- and Postnatal Homelessness and the Health of Young Children". *Pediatrics* 142:4, oktober 2018.
- (70) General Comment No. 4: The Right to Adequate Housing, para. 9. Comité inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, 13 december 1991.
- (71) In 2020 dreigden wekelijks 200 huishoudens hun huurwoning te verliezen. *VWSG*, 12 juni 2021.
- (72) Dak- en thuisloosheid geteld, om tot effectieve oplossingen te komen. Koning Boudewijnstichting, 17 maart 2021.
- (73) Kinderen en huisvesting (Advies 2016-2017/2). Kinderrechtencommissariaat en Vlaamse Woonraad, 14 maart 2017; Leen Ackaert, "Nergens kind aan huis. Eén op drie daklozen is minderjarig". *Sociaal.net*, 19 mei 2017.
- (74) Kinderen over leven op straat. Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, 2019.
- (75) Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium, para. 16, 36(b) en 37(b). Comité inzake de Rechten van het Kind, 28 februari 2019; Concluding observations on the fifth periodic report of Belgium, para. 38. Comité inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, 26 maart 2020.
- (76) H. Frazer, A-C. Guio and E. Marlier (coördinatie), Feasibility study for a child guarantee: final report, p. 219. Europese Commissie, maart 2020.
- (77) Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium, para. 37. Comité inzake de Rechten van het Kind, 28 februari 2019.
- (78) "Wij zijn gewone jongeren in een ongewone situatie". Kernpunten uit een onderzoek rond jongeren die de jeugdhulp verlaten. SOS Kinderdorpen België en Cachet vzw, 2018.
- (79) Waarom de eerste 1000 dagen van je kind zo belangrijk zijn. SOS Kinderdorpen België, 2018.
- (80) Garandeert België nog steeds de rechten van kinderen op de vlucht? Kinderrechtencommissariaat, 29 november 2011.
- (81) Asielstatistieken: overzicht 2021. Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.
- (82) Niet-begeleide minderjarigen op doortocht in België en de nood aan pre-opvang. Caritas International, 2021.
- (83) Nood aan een versterkte samenwerking om buitenlandse straatkinderen opvang te bieden en te beschermen tegen geweld (Advies 2020-2021/3). Kinderrechtencommissariaat; Nathalie Carpentier, "Onaanvaardbaar dat zoveel kinderen in Brussel op straat leven." *De Standaard*, 6 september 2021. Marjan Temmerman en Lara Richir, "'5 slaapplekken voor 200 kinderen op straat': wie zijn de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in België?" *VRT NWS*, 23 januari 2022.

KINDERRECHTENCOALITIE VLAANDEREN

De Kinderrechtencoalitie bundelt de krachten van 29 middenveldorganisaties rond het thema kinderrechten. Door deze NGO's samen te brengen voor overleg, informatie-uitwisseling en gezamenlijke actie creëren we een forum en een netwerk.

Als netwerk kunnen we samen naar buiten treden, wat de impact van de acties van het middenveld verhoogt. Dat komt op zijn beurt de emancipatie van kinderen ten goede.

De Kinderrechtencoalitie ziet toe op de naleving van het VN-Kinderrechtenverdrag in België door:

- Informatie en expertise rond kinderrechten samen te brengen en te verspreiden.
- Kinderrechten actief te promoten en bekend te maken.
- Te rapporteren aan het Kinderrechtencomité in Genève.

